

Наталія Ярмоліцька, к. філос. н.

Тетяна Соболь, к. філос. н.

Віталій Туренко, к. філос. н.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА МЕТОДОЛОГІЧНИХ ВИМОГ КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ГАЛУЗІ ФІЛОСОФІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ РІВНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Nataliia Yarmolitska, PhD in Philosophy

Tetiana Sobol, PhD in Philosophy

Vitalii Turenko, PhD in Philosophy

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

INNOVATIVE COMPONENT OF METHODOLOGICAL REQUIREMENTS OF COMPETENCE-ORIENTATED APPROACH IN PHILOSOPHY IN PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS WITH THE DOCTOR OF PHILOSOPHY DEGREE

Article is dedicated to studying features of innovative components of methodological requirements to competence-orientated approach in training of specialists with the doctor of philosophy degree. The paper analyzed European experience of definition general and individual competencies based on the needs of society; investigated acquirement of competences with help teaching. Reviewed embodiment of competency of approach in educational process of native higher education institutions and shown advantages of this approach as for European and Ukrainian specialists; marked of importance of competently-orientated approach in acquirement graduate highly skilled and qualitative knowledge and abilities, which make up the foundation for further development and building career the future specialist. From the analysis we can do conclusion what in modern Ukrainian education it happened positive changes to the incarnation which contributed as European experience and implementation in process teaching innovation constituent of competently-orientated approach.

Keywords: innovative component, competence, competent approach, key competencies, individual competencies.

Найбільш актуальною темою освіти в Україні є проблема формування професійної культури майбутніх фахівців, яка неодмінно пов'язана з духовним розвитком людини. Інтеграція в області вищої освіти, яка пов'язана з наслідками багатьох об'єктивних тенденцій в різних областях, ставить перед учбовими закладами завдання з приєднання їх до модернізаційних процесів, які відбуваються в суспільстві. На цьому етапі набуває вагомості філософія освіти, яка розглядає еволюцію базового відношення в сфері освіти не в контексті нормативних підходів, а в якості постійного динамічного розвитку, який забезпечує перенесення діалогу на принципово креативний рівень. Одним з головних завдань філософії освіти є виховання людини нової якості, тобто формування такого типу світогляду, який би забезпечив її гармонійну взаємодію не тільки з природою, а й з іншими людьми. Саме філософія освіти вказує на те, що для народження та розвитку нових ідей потрібен пошук і знаходження нових інтелектуальних форм, створення стандартів і стереотипів процесу діяльності та навчання, а також будівництва нового спільного діалогу між суб'єктами освіти. Сучасна освіта повинна стати стартовим майданчиком для пошуку нових методологічних підходів, технологій, новітніх освітянських парадигм, гуманітаризації освіти, в центрі яких має знаходитись особистість.

Відповідно, перед освітньою практикою постають нові завдання, які неможливо вирішити в межах колишніх методологічних підходів. Вільно чи не вільно ми стаємо причетними до долі розуму, знання, мислення, формування професіоналізму.

Інтенсивний розвиток сучасного суспільства вимагає подальшого вдосконалення та інноваційних складових методологічного підходу для освітніх потреб. Адже інноваційність в освіті – це інтеграція різних складових напрямів освіти спрямованих на досягнення таких базових компетенцій, які здатні забезпечити випускнику вищого навчального закладу можливість адаптуватись і самореалізуватись в умовах ринку праці сучасного інформаційного суспільства. Тому, перед вітчизняними науковцями стоїть завдання, враховуючи європейський досвід, удосконалити вже набуті освітні компетенції випускника вищого навчального закладу й визначити основні складові компетентісно-орієнтованого підходу для підготовки фахівців у галузі філософії рівня підготовки доктора філософії. Такий підхід допоможе майбутньому фахівцеві жити й творити в умовах мінливого світу, бути конкурентоспроможним, вміти інтегруватись у світове співтовариство, адже діяльність філософа полягає в поверненні слів від їх метафізичного (філософського) застосування до повсякденного. За допомогою мовної інтуїції він зможе досягти єдино можливого способу вирішення філософської проблеми, а саме – її зникнення (Л. Вітгенштейн). Тому що філософія, – це не вчення, а діяльність і її метою є логічне прояснення думки. Філософська робота, по суті, це роз'яснення. Філософія обмежує спірну територію науки й покликана визначити межі мислимого і тим самим немислимого¹.

Освоюючи гуманітарну професію людина, відповідно до свого способу мислення, є дослідником по відношенню до різних речей, дослідником також є і той хто перебуває в процесі пізнання. Тому єдиноістинним вихованням в науках, пов'язаних з практикою, є те, що зберігає дослідницьку позицію. В цьому аспекті особливого значення набуває наукове дослідження, яке розглядається як творчий пошук істини, а вивчення різних навчальних дисциплін служить формуванню духовного життя, яке слід розуміти як відкриття істини (К. Ясперс).

В даний час, коли відбувається перелом і докорінно змінюються уявлення про освіту, важливе місце займає традиція гуманітарної освіти, тісний зв'язок між теорією і практикою, міждисциплінарна освіта. Намагаючись йти в ногу з часом вищі навчальні заклади вводять нові програми та учебні плани, які відображають останні тенденції в науці та техніці. У цьому аспекті для вітчизняної науки та освіти стає в нагоді європейський досвід навчання у вищих навчальних закладах з урахуванням інноваційної складової в компетентісно-орієнтованому підході до філософських дисциплін.

Слід зазначити, що тема інновацій зараз є однією з самих пріоритетних і актуальних. Для збереження та посилення свого провідного положення в світі та беручи до уваги процеси глобалізації, зміни умов виробництва та ринку праці, зменшення ресурсів, держави намагаються створити необхідні передумови для збільшення міжнародних інвестицій в сферу наукових досліджень, відаючи переваги посиленню ролі освіти та науково-дослідних розробок, орієнтуючись на інноваційний розвиток. В контексті інновацій найбільша цінність полягає в прагненні сприяти якісним результатам освітнього процесу, який дозволяє тим хто навчається досягти найвищого рівня в реалізації своїх талантів та навичок для покращення особистісного та соціального блага. Для конкурентоспроможності на міжнародній арені науково-виробнича сфера потребує підвищення якості освіти випускників вищих навчальних закладів, якими й визначаються основні напрями інноваційної освітньої політики держави. У цьому аспекті філософія, з багатством життєствердних ідей, виступає духовною опорою людського існування. Слідуючи філософській методології фахівці рівня доктора філософії вчать застосовувати набуті компетенції в процесі навчання, удосконалюють принципи і методи пізнавальної діяльності, забезпечують науково обґрунтований підхід до вивчення та вирішення питань філософської теорії і практики.

Щоб сформувати науковий світогляд фахівця рівня доктора філософії необхідно спрямувати майбутнього спеціаліста до особистісної мотиваційної установки на логічний, методологічний і філософський аналіз розвитку та функціонування різних сфер життя суспільства, до наукового забезпечення діяльності в громадських організаціях і комерційних структурах, на забезпечення якості власної професійної діяльності тощо. В цьому допоможуть ті навчальні дисципліни, які

¹ Вітгенштейн, Л. (1994). *Філософские работы*. Москва, 24-25.

найбільш відповідають формуванню загальноосвітніх, культурних і морально-виховних професійних компетентностей у фахівців в галузі філософії рівня підготовки доктора філософії. Вони мають проявлятися у ході його суспільної та фахової діяльності, забезпечувати оптимальну інтеграцію у соціальне середовище, яке будується в межах парадигми пріоритету людських цінностей і людських відносин в процесі майбутньої роботи.

Кого необхідно готувати, і як вибудувати план підготовки фахівця в галузі філософії рівня підготовки доктора філософії? Для цього необхідно, враховуючи європейський досвід і вітчизняні освітняські здобутки з розширення освітнього простору, сформувати такі типи компетенцій, які відповідали б сучасним вимогам, базуючись на наукових дослідженнях, визначених культурним контекстом епохи з прийнятними нормами науковості й загальнолюдськими цінностями.

Слід зазначити, що сучасна вітчизняна система вищої освіти готує спеціалістів, які ціняться не тільки в Україні, але й закордоном. Втім, не достатньо зарекомендувати себе висококваліфікованим спеціалістом на ринку праці. Тому, залишається необхідність подальшого розвитку та впровадження інноваційних складових і методологічних вимог компетентісно-орієнтованого підходу, що в комплексі дасть позитивний результат навчання, після закінчення якого вийде компетентний спеціаліст і компетентна людина. Таким чином, серед завдань, які стоять перед сучасною освітою є проблема вибору методів, які забезпечують формування професійних компетенцій, тому слід розробити особливий підхід до їх формування та оцінювання. Теоретичне обґрунтування компетентісного підходу у вищій школі ще повністю не визначено. Тому, встановити відповідний сучасним вимогам нормативний набір компетенцій, а також виокремити ключові, непросто. Доводиться перебувати в постійному пошуку компетентісної парадигми у вищій школі (С. Фурудей).

Впровадження компетентісного підходу в систему вищої освіти України відбувається вже не один рік, але не полишає своєї пріоритетності. Загалом, втілення та застосування компетенцій визначені ще з першого року навчання студента й направлені на формування його загальних та професійних компетенцій. Такий процес контролюється протягом всього навчання, щоб у підсумку отримати кваліфікованого спеціаліста, який відповідав би професійній діяльності та професійним компетенціям. Зважаючи на світові тенденції підготовки фахівців рівня доктора філософії, вітчизняні освітні програми потребують визначення можливостей і перспектив впровадження та адаптування цього процесу до європейського освітньо-наукового стандарту підготовки фахівців з вищою освітою у галузі філософії з визначенням компетентісно-орієнтованого підходу, враховуючи при цьому інноваційну складову методологічних вимог. Тому, що освітня діяльність полягає не тільки в тому, щоб дати студентові суму знань, умінь та навиків, необхідно ще й сформувати його компетенції. Усвідомивши це, перед сучасними дослідниками постало завдання всі зусилля спрямувати на розробку механізмів, інструментів і програм адаптованих до європейського освітньо-наукового простору, які сприятимуть забезпеченню спеціалістами, здатними не тільки вирішувати професійні завдання після закінчення вищого навчального закладу, а й якомога більше розкрити свою професійну компетентність. Для практичної реалізації цих процесів необхідно, перш за все, підлаштувати методичні розробки, механізмів, інструментів і технологій впровадження педагогічних інновацій для формування необхідних компетенцій у фахівців з вищою освітою, які будуть затребувані на ринку праці й зможуть застосовувати свої професійні компетенції в роботі.

Масштабність завдань, які постають перед сучасним суспільством підвищують актуальність проблем пов'язаних з компетентністю, як в професійній так і непрофесійній діяльності. Відомо, що компетентісний підхід отримав широке розповсюдження з 80-х рр. ХХ ст. й був викладений у працях європейських вчених. Так відомий англійський психолог Дж. Равен досліджуючи цю проблему зазначав, що оскільки деяким аспектам компетентності в минулому приділялось недостатньо уваги то необхідно визначитись із новим підходом розуміння здібностей і мотиваційних установок, методів їх аналізу та оцінки. Адаже з роками змінились не тільки завдання, які слід виконувати, змінились і вимоги до видів компетентності, які необхідні для вирішення цих завдань. Дж. Равен робить акцент на необхідності переоцінки соціально значущих типів поведінки і розвитку нових видів компетентності на основі еволюції нових способів мислення, де «соціальна, громадянська та «політична» освіта – це *центральна* частина в навчанні компетентності»¹.

¹ Равен, Дж. (2002). *Компетентность в современном обществе, выявление, развитие, реализация*. Москва, 23.

Низька зацікавленість людей в інноваціях, в продуктивності праці та ефективному управлінні наштовхнула Дж. Равена на те, щоб детально проаналізувати яких саме нових форм і типів мотивації потребує сучасне суспільство. В цьому аспекті він зазначає, що починати необхідно із дослідження та оцінки життєвих навичок (наприклад, соціальна адаптованість) інша – співвідношення між якостями, які формуються освітньою системою й тими якостями, яких реально потребує людське суспільство. Адже нове розуміння та сприйняття, нові пріоритети та висновки компетентності потрібні всім членам сучасного суспільства¹.

З тих пір, як вчені почали досліджувати «компетентність» змінилися не тільки завдання, змінилися і вимоги до самих видів компетентності, які необхідні для вирішення цих завдань, без визначення яких всі наші дії будуть некомпетентними і неадекватними. Сам термін «компетенція» в наш час широко використовується не тільки в освіті та навчанні, а також в інших галузях. Європейські дослідники визначають «компетентність», як загальну здатність «базуватися на знаннях, досвіді, цінностях, які людина розробила для всебічної взаємодії з учбовими практиками. Компетенції не можуть бути зведені до фактичних знань або рутинних принципів; бути компетентним не в усіх випадках це є синонімом компетенції та знання, які вже відомі... Компетентність – це те, що дозволяє працювати або діяти»². Таким чином, компетентність – це здатність встановлювати зв'язки між предметом знань та ситуацією, а в більш загальному сенсі, це здатність виявляти процедуру (знання і дії), до якої підходить проблема (Бернард Рей). Додамо, що Ж.-Ф. Перрет визначив список компетенцій, які розділив на сім областей: навчання, пошук, мислення, спілкування, співробітництво, удосконалення і адаптація. Загалом ним було виділено тридцять вісім компетенцій. Втім вчений був збентежений тим, що список компетенцій, які вважаються необхідними та затребуваними, буде безмежно розширюватися, що в кінцевому рахунку може призвести до процесу «інфляції» в області знань. Така ситуація спіткала західні країни у 1980-х роках минулого століття, коли наукова тенденція, яка слідувала за біхевіористською позитивістською традицією піддалась ефекту «розпорошення»³.

Аналізуючи європейський досвід впровадження в освітній простір компетентностей для українського освітнього процесу є цінним та повчальним приклад проекту Tuning (Quality Assurance Agency for Higher Education), в межах якого досліджувався компетентнісний підхід, визначались загальні та предметні компетенції. Наразі, до загального типу компетенцій у програмі відносились: *інструментальні компетенції*: пізнавальні здібності, методологічні здібності, технологічні здібності та лінгвістичні здібності; *міжособистісні компетенції*: індивідуальні здібності, такі як соціальні навички (соціальна взаємодія і співпраця); *системні компетенції*: здібності та навички щодо цілих систем (поєднання розуміння, чутливості й знань; необхідні інструментальні та міжособистісні компетенції)⁴.

Отже, європейський досвід свідчить про те, що вчені не полишають пошуку пріоритетних, але не надто спеціалізованих компетенцій, які наділені певною універсальністю та необмежені полем застосування. У цьому аспекті Радою Європи були визначені п'ять комплектів ключових компетенцій, яким повинні слідувати молоді європейці – це політичні та соціальні компетенції (здатність приймати обов'язки, приймати участь в групових рішеннях, вирішувати конфлікти, відігравати певну роль в управлінні та удосконаленні демократичних інститутів); компетенції, які пов'язані з життям в полікультурному суспільстві (для запобігання відродження расизму і ксенофобії, розвиток клімату нетерпимості, в освіті оснащення молоді міжкультурними компетенціями, такими як повага до інших, здатність жити з людьми інших культур, мов та релігій; компетенції пов'язані з володінням усним і письмовими повідомленнями, які необхідні для роботи в суспільному житті; компетенції, які зв'язані з появою інформаційного суспільства (володіння

¹ Равен, Дж. (2002). *Компетентность в современном обществе, выявление, развитие, реализация*. Москва, 23-25.

² Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. Strasburg, 1997. <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>> (2017, листопад, 24).

³ Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. Strasburg, 1997. <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>> (2017, листопад, 24).

⁴ Tuning Educational Structures in Europe. <<http://www.unideusto.org/tuningeu/>> (2017, листопад, 24).

новими технологіями, здатність критично оцінювати інформацію, яка розповсюджується засобами масової інформації, тощо)¹.

Відповідно, в Україні на законодавчому рівні були визначені вміння та компетенції, які були затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261. Наразі, в статті 27, зазначеної Постанови, було визначено, що освітньо-наукова програма аспірантури (ад'юнктури) вищого навчального закладу має включати не менше чотирьох складових, що передбачають набуття аспірантом (ад'юнктом) компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій: здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку; оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами; здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою»².

Слід зазначити, що набуття компетенцій ґрунтується на досвіді й діях тих хто навчає і вчиться. Інакше кажучи, якщо метою є надання знань, то буде недостатньо скласти лише учбові плани та визначити методи навчання з різних предметів. Набуття певних компетенцій цілком залежить не тільки від викладача, але й від того, хто бажає їх засвоїти. Втім, існує загроза поверхневого підходу до втілення компетенцій, нерозуміння процесу їх формування, важкість їх оцінки, тощо. Необхідно приділяти постійну увагу процесам за допомогою яких набувається компетенція, адже корисні навички та компетенції можуть бути набуті тільки завдяки серйозній взаємодії з відповідними областями знання та досвіду. Якщо компетенція не враховує моральної мети викладання та навчання, якщо ігноруються культурні, духовні та релігійні особливості, які відносяться до цієї мети, то тоді таку діяльність не можна назвати освітньою. Розвитку компетентності можна досягти тільки шляхом обміну з іншими досягненнями, якостями та характеристиками, які представлені в предметному полі дослідження.

Для впровадження вітчизняних програм підготовки фахівців рівня доктора філософії став у нагоді європейський досвід, з якого слідує, що при визначенні компетенцій зарубіжними дослідниками враховувались створення взаємних знань і відображення способів навчання та викладання в різних країнах і основа кожної предметної області дисциплін; забезпечувалась гнучкість і автономність в побудові навчальних планів. Це дало можливість відійти від традиційних учбових програм, показавши, що результати можуть бути значно вагомішими, простішими та придатними для розробки інших програм і переходу до нового циклу. При їхньому започаткуванні враховувалась автономія інших учбових закладів, що дало можливість урізноманітнити не тільки глобальну європейську, національну та інституціональну структури, але й діяти в контексті єдиної освітньої програми³. Також, в нагоді для вітчизняних навчальних закладів стала, розроблена та запропонована проектом Tuning, методологія створення та побудови навчальних планів, що дозволило зрозуміти систему їх розробки у порівнянні з іншими планами та програмами, започаткованими раніше. Хоча Tuning повною мірою визнає важливість нарощування і розвиток предметних знань і навичок в якості основи для програм університетської освіти, в ньому було підкреслено той факт, що час і увагу слід також приділяти розвитку загальних компетенцій або переданих навичок. Цей останній компонент стає все більш актуальним для того, щоб добре

¹ Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. Strasburg, 1997. <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>> (2017, листопад, 24).

² *Постанова про Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) 2016* (Кабінет Міністрів України). <<https://xp--80aagahqwyibe8an.com/kabineta-ministriv-postanovi/postanova-vid-bereznya-2016-261-pro141415.html>> (2017, листопад, 24).

³ Tuning Educational Structures in Europe <<http://www.unideusto.org/tuningeu/>> (2017, листопад, 24).

підготувати випускників до майбутньої ролі в суспільстві з точки зору працевлаштування і громадянства¹.

В останні роки дослідження в області компетентності не полишають своєї актуальності. Така цікавість викликана тим, що компетентність дійсно підкреслює реальну можливість застосовувати знання. Про людину можна сказати, що вона компетентна, якщо вона володіє знаннями та вміє їх використовувати. Втім, необхідно проводити розмежування між навчанням і знаннями, з одного боку, та знаннями та компетенцією, з іншого. Навчання має сенс тільки тоді, якщо воно породжує знання, а знання має сенс тільки в тому випадку, якщо воно дає компетентність. Тому, основною метою освіти повинно бути розвинути компетенції в особистості. Навчання буде успішним тоді, коли буде виховувати компетентних людей, які будуть відповідальними, адже суспільство потребує не просто освічених особистостей, воно потребує ще й компетентних людей. Але тільки від нас залежить, які компетенції необхідно розвивати, якщо ми хочемо, щоб випускники стали членами європейського суспільства. Тому слід замислитись, як ці компетенції слід розробляти, та як визначити саме ті компетенції, які необхідні для майбутнього українського та європейського співтовариства. У цьому аспекті слід звернути увагу на компетенції, серед яких є такі, що необхідні для підготовки фахівців рівня доктора філософії у вітчизняних навчальних закладах. Тут мова йде про набуття професійних компетенцій, які вимагають зміщення акценту з процесу навчання на конкретний результат.

Говорячи про ключові компетенції в учбовому процесу, то тут пріоритет треба віддати розвитку широкого спектру таких компетенцій, які можуть використовуватись у різних ситуаціях і контекстах. Загалом, основні групи компетенцій, в значній мірі, зв'язані між собою. Тому кожен суб'єкт системи може впливати на розвиток соціальної, мотиваційної та функціональної компетентності. Відповідно до інноваційної складової в компетентнісно-орієнтованому підході та підлаштуванні його до сучасного вітчизняного типу освіти, можна виділити наступні ключові компетентності: пізнавальні (учбові досягнення; інтелектуальні завдання, вміння оперувати знаннями); особистісні (розвиток індивідуальних здібностей, динамічність знань, здатність до рефлексії); самоосвітня (здатність до самоосвіти, гнучкість до застосування знань, уміння, навичок); соціальна (співробітництво, робота в команді, комунікативні навички і т.п.). Таким чином, втілення в освітній процес компетентнісно-орієнтованого підходу, в значній мірі, сприяє науковому дослідженню в галузі філософії, яке є не тільки результатом напруженої праці академічної спільноти, а й здатне методологічно направити всі набуті компетентнісні для формування загальноосвітніх, культурних і морально-виховних професійних компетентностей фахівця рівня доктора філософії, які проявляються не тільки під час суспільної та фахової діяльності, а й забезпечують оптимальну інтеграцію у соціальне середовище. Адже філософії відводиться особлива роль у вирішенні смисложиттєвих проблем, інтеграції природного і гуманітарного знання, сприянню утвердженню нового гуманізму, збагаченого універсальними загальнолюдськими цінностями. Та філософія, яка має значення і в науці, і в житті, та філософія, яка стає основою науки і яка в змозі сформувати людину науки (К. Ясперс).

Отже, застосування компетентності в освітніх цілях вимагає від фахівця в галузі філософії рівня підготовки доктора філософії: здатності самостійно здійснювати науково-дослідну діяльність у відповідності з напрямом програми з використання сучасних методів дослідження та інформаційно-комунікаційних технологій; готовності до викладацької діяльності у відповідності до направленості програми; здатності до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерації нових ідей при вирішенні дослідних та практичних завдань, включаючи і міждисциплінарні області дослідження; вміння проектувати та здійснювати комплексні дослідження, на основі цілісного системного наукового світогляду; готовності використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації на державній та іноземній мовах; здатності планувати та вирішувати завдання особистого професійного розвитку; здатності самостійно обґрунтовувати та обирати й ефективно використовувати сучасні освітні технології, методи та засоби навчання з метою забезпечення відповідного рівня особистісного та професійного розвитку.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що професійна підготовка фахівців рівня доктора філософії у вищих навчальних закладах неможлива без урахування основних положень компетентнісно-орієнтованого підходу. Формування нових професійних компетенцій для

¹ Tuning Educational Structures in Europe <<http://www.unideusto.org/tuningeu/>> (2017, листопад, 24).

підготовки фахівців рівня доктора філософії є необхідною умовою розвитку цієї сфери, в якій немаловажну роль відіграє філософія, як науково-ціннісний вимір людського існування, і є необхідною умовою загальнокультурного розвитку людини, чинником її професіоналізму, сприяє створенню творчого комунікативного клімату проектування і реалізації інноваційних професійних проектів, сприяє здатності майбутнього фахівця рівня доктора філософії ефективно використовувати в своїй подальшій практичній, соціальній і професійній діяльності філософсько-світоглядні, науково-теоретичні та культурологічні здобутки в процесі навчання в аспірантурі. Будемо сподіватись, що ці попередні ідеї допоможуть знайти відповідний напрям для того, щоб встановити проблеми, які мають важливе значення, для здійснення спроби визначення найбільш актуальних питань та вирішення їх у подальших дослідженнях.

References:

1. Wittgenstejn, L. (1994). *Lohiko-filosofs'kyu traktat* [The Logic-philosophical treatise]. Moscow: Hnozys. [in Russian].
2. Raven, Dzhon (2002). *Kompetentnost' v sovremennom obshchestve, vyavlenye, razvytye, realizatsyya* [Competence in modern society, identification, development, realization]. Moscow: Kohito-Tsentr. [in Russian].
3. Key competencies for Europe. <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>> (2017, November, 24).
4. Tuning Educational Structures in Europe. <<http://www.unideusto.org/tuningeu/>> (2017, November, 24).
5. «*Poryadok pidhotovky zdobuvachiv vyshchoyi osvity stupenya doktora filosofiyyi ta doktora nauk u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh (naukovykh ustanovakh)*» *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 23 bereznya 2016 r. № 261* [«The Procedure for Preparing Higher Education Intenders for the Degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in Higher Educational Institutions (Scientific Institutions)». Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from March 23, 2016, №261]. <<https://xn--80aagahqwyibe8an.com/kabineta-ministriv-postanovi/postanova-vid-bereznya-2016-261-pro141415.html>> (2017, November, 24). [in Ukrainian].